

KEMENTERIAN PERTAHANAN

- Penyenggaraan *In-Service Support* dan *Refit* Aset Tentera Laut Diraja Malaysia

KEMENTERIAN PERTAHANAN

PENYENGGARAAN *IN-SERVICE SUPPORT* DAN *REFIT* ASET TENTERA LAUT DIRAJA MALAYSIA

Perkara Utama

Apa yang diaudit?

- Tentera Laut Diraja Malaysia (TLDM) memiliki dua (2) aset yang diterima pada tahun 2009. Aset perlu disenggara bagi memastikan aset tersebut sentiasa berada dalam siap siaga dan beroperasi sepenuhnya.
- Pengauditan melibatkan penilaian terhadap penyenggaraan aset TLDM bagi tempoh tahun 2009 hingga bulan Disember 2019 meliputi dua (2) bidang utama Audit iaitu prestasi dan pengurusan penyenggaraan.
- Bagi prestasi penyenggaraan, dua (2) perkara yang dinilai merangkumi pencapaian output dan *outcome*.
- Pengurusan penyenggaraan pula dinilai terhadap tujuh (7) perkara iaitu prestasi kewangan, pengurusan perolehan penyenggaraan, pentadbiran kontrak, pelaksanaan penyenggaraan, *settlement agreement*, Program Kolaborasi Industri (ICP) dan pemantauan penyenggaraan.
- Pengauditan telah dijalankan di Kementerian Pertahanan dan Tentera Laut Diraja Malaysia melibatkan Bahagian Perolehan; Cawangan Kelulusan Kewangan, Bahagian Kewangan; Unit Pengurusan Kewangan, Bahagian Pembangunan; Bahagian Undang-Undang (BUU); Bahagian Industri Pertahanan (BIP); Markas Pemerintahan; Cawangan Materiel dan Bahagian Kejuruteraan (JUTRA), Markas Tentera Laut; serta Syarikat 0861849-V.

Mengapa ia penting untuk diaudit?

- Kos senggaraan yang melibatkan implikasi kewangan yang tinggi. Bagi tempoh tahun 2010 hingga Disember 2019, Markas menerima peruntukan senggaraan berjumlah RM3.353 bilion. Sejumlah RM2.026 bilion telah dibelanjakan untuk senggaraan *In-Service Support* (ISS) dan RM1.068 bilion bagi senggaraan *Refit*.
- Tujuan senggaraan dibuat bagi memastikan aset TLDM sentiasa berada dalam keadaan siap siaga dan boleh beroperasi sepenuhnya.

Apa yang ditemui Audit?

- Secara keseluruhannya berdasarkan skop pengauditan, dapat dirumuskan bahawa pengurusan senggaraan ISS dan *Refit* adalah memuaskan dari segi prestasi kewangan dan pemantauan. Bagaimanapun, terdapat kelemahan yang ditemui seperti berikut:
 - Penyenggaraan *Refit* Aset 1 lewat dimulakan dari tarikh asal senggaraan dan lewat disiapkan. Sehubungan itu, penyenggaraan *Refit* Aset 2 juga lewat dimulakan dari tarikh asal senggaraan.
 - Jumlah *Liquidated Damages* (LD) yang boleh dikenakan bagi kontrak utama ISS adalah berjumlah [RM100.83 juta dan EUR26.88 juta] (RM225.63 juta). Namun disebabkan penetapan nilai *capping* dalam perjanjian, nilai LD yang boleh dituntut hanya berjumlah [RM53.2 juta dan EUR19.3 juta] (RM142.81 juta). Kesan daripada *capping* tersebut, sejumlah [RM47.63 juta dan EUR7.58 juta] (RM82.82 juta) tidak dapat dituntut. Klausula had siling LD dimasukkan dalam kontrak tanpa dirujuk kepada MoF.
 - Program ICP di bawah Syarikat 0861849-V dan Syarikat A masih belum diselesaikan.
 - Kelewatan memuktamadkan harga kerana proses rundingan mengambil masa yang lama, iaitu antara 37 hingga 486 hari bagi kontrak ISS dan *Refit*.

Nota: (*) - Bagi tujuan pelaporan, kadar pertukaran mata wang asing yang digunakan adalah pada 31 Disember 2019 iaitu €1 bersamaan RM4.6428.

KEMENTERIAN PERTAHANAN

2. PENYENGGARAAN *IN-SERVICE SUPPORT* DAN *REFIT* ASET TENTERA LAUT DIRAJA MALAYSIA

FAKTA UTAMA PENYENGGARAAN *IN-SERVICE SUPPORT* DAN *REFIT* ASET TENTERA LAUT DIRAJA MALAYSIA

Tempoh kontrak	RM844.35 Juta dan EUR267.50 Juta* (RM2.086 Bilion)	RM432.40 Juta dan EUR169.86 Juta* (RM1.221 Bilion)
- ISS: 2009 – 2019 - Refit: 2015 - 2019	Kos senggaraan <i>In-Service Support</i> (ISS)	Kos senggaraan <i>Refit</i>
Penyenggaraan	Melibatkan dua (2) jenis penyenggaraan iaitu berjadual dan tidak berjadual. Penyenggaraan berjadual dilaksanakan dalam kitaran senggaraan <i>Assisted Maintenance Period</i> (AMP) dan <i>Docking for Essential Defects</i> (DED). Penyenggaraan tidak berjadual pula dilaksanakan akibat daripada insiden atau kerosakan yang memerlukan pembaikan segera dan memerlukan penggunaan limbungan kering	
- ISS		
- Refit	Kerja proses melerai, memeriksa keseluruhan bahagian aset, membaiki dan mengganti komponen yang rosak sebelum dipasang semula (<i>overhaul</i>)	
Objektif	Memastikan aset TLDM berada dalam keadaan siap siaga serta dapat beroperasi sepenuhnya	
Kontraktor Senggaraan ISS dan Refit	Syarikat 0861849-V iaitu syarikat usahasama antara Syarikat 11106-V dan sebuah syarikat dari luar negara (Syarikat A)	

Nota: (*) - Bagi tujuan pelaporan, kadar pertukaran mata wang asing yang digunakan adalah pada 31 Disember 2019 iaitu €1 bersamaan RM4.6428

1. LATAR BELAKANG

1.1. Tentera Laut Diraja Malaysia (TLDM) memiliki dua (2) aset TLDM yang diterima pada tahun 2009. Kontrak perolehan ini telah ditandatangani antara Kementerian Pertahanan (Kementerian) dengan sebuah syarikat luar negara (Syarikat A) pada tahun 2002 dengan nilai kontrak berjumlah EUR1,084.11 juta (RM5.421 bilion). Kedua-dua aset ini telah diterima oleh TLDM di luar negara pada tahun 2009 dan ditauliahkan pada tahun yang sama. Aset 1 telah tiba di Malaysia pada tahun 2009 dan Aset 2 pada tahun 2010.

1.2. Markas Pemerintahan telah diwujudkan dalam tahun 2009 bagi menguruskan pengoperasian dan penggunaan aset dan bertanggungjawab terus kepada Panglima Tentera Laut. Markas berperanan memantau, menyenggara dan menyediakan aset untuk beroperasi pada tahap kesiagaan tertinggi, melaksanakan penugasan dan operasi seperti *patrolling, scouting, mining, screening, special forces insertion and extraction* serta *Intelligence Surveillance and Reconnaissance* (ISR). Selain itu, Markas juga mentadbir dan mengurus sumber yang diperuntukkan; melaksanakan fungsi Penguasa

Operasi Aset TLDM; dan menyediakan serta membangunkan modal insan bagi memenuhi keperluan TLDM.

1.3. Senggaraan aset dikategorikan kepada tiga (3) peringkat iaitu:

1.3.1. **Organisation Level Maintenance (OLM)** - Penyenggaraan di peringkat OLM dilaksanakan oleh anggota TLDM antaranya seperti pemeriksaan pintu, panel, minyak pelincir, sistemimbangan, operasi *valve*, sambungan *Automatic Voltage Regulator*, pengesanan kebakaran dan operasi elektrik (*minor servicing and inspection, adjustment and standard replacement activities*).

1.3.2. **Intermediate Level Maintenance (ILM) dan Depot Level Maintenance (DLM)** - Penyenggaraan peringkat ILM dan DLM dilaksanakan sepenuhnya oleh kontraktor yang dilantik meliputi skop kerja yang telah dinyatakan dalam kontrak ISS dan *Refit*. Kerja senggaraan ini merupakan kerja senggaraan yang telah ditetapkan oleh pihak pembuat (*Design Authority*).

1.4. Kontraktor yang dilantik akan melaksana senggaraan ISS yang melibatkan penyenggaraan berjadual terhadap komponen yang telah dinyatakan dalam kontrak. Selain itu, kontraktor juga melaksana senggaraan pasang pulih (*Refit*) iaitu kerja berkaitan *repairing, fixing, restoring, renewing, mending* dan *renovating* yang dilaksanakan selepas enam (6) tahun aset beroperasi. Penyenggaraan berjadual ISS dan *Refit* dilaksanakan berdasarkan kepada kitaran senggaraan yang ditetapkan oleh *Design Authority* bermula dari tarikh penerimaan aset.

1.5. Kontrak penyenggaraan ISS dan *Refit* aset TLDM dimeterai antara Kementerian dan Syarikat 0861849-V setelah rundingan terus diluluskan MoF pada bulan Mac 2009 dan September 2015 masing-masingnya. Syarikat 0861849-V adalah syarikat usahasama antara Syarikat 11106-V dan Syarikat A. Kos kontrak penyenggaraan ISS bagi tempoh bulan Februari 2009 hingga bulan Disember 2019 adalah berjumlah RM2.086 bilion. Bagi senggaraan *Refit*, kos kontrak penyenggaraan adalah berjumlah RM1.221 bilion bagi tempoh tiga (3) tahun mulai bulan November 2015 hingga Februari 2019 bagi kedua-dua aset. Secara keseluruhannya, Kementerian telah diperuntukkan sejumlah RM3.353 bilion untuk senggaraan ISS dan *Refit*. Sehingga bulan Disember 2019, sejumlah RM2.026 bilion telah dibelanja bagi kontrak senggaraan ISS manakala bagi kontrak *Refit* berjumlah RM1.068 bilion. Butiran kontrak adalah seperti dalam **Jadual 1**.

JADUAL 1
BUTIRAN KONTRAK SENGGERAAN ISS DAN *Refit*

PERKARA	KETERANGAN	
Nama Kontraktor	Syarikat 0861849-V	Syarikat 0861849-V
Jenis Senggaraan	ISS	<i>Refit</i>
Kaedah Perolehan	Rundingan Terus	Rundingan Terus
Kos dan Tempoh Kontrak Utama	RM532 juta dan EUR193 juta* (RM1.428 bilion) (01.02.2009 hingga 30.11.2015)	RM432.40 juta dan EUR169.86 juta* (RM1.221 bilion) (16.11.2015 hingga 18.02.2019)
Kos dan Tempoh Kontrak Tambahan Pertama ISS	RM162.35 juta dan EUR74.50* juta (RM508.24 juta) (01.02.2015 hingga 31.05.2017)	-
Kos dan Tempoh Kontrak Khusus ISS	RM150 juta (01.12.2018 hingga 31.12.2019)	-
Skop Kerja	Penyenggaraan berjadual dan tidak berjadual	Kerja proses meleraai, memeriksa keseluruhan bahagian aset, membaiki dan mengganti komponen yang rosak sebelum dipasang semula (<i>overhaul</i>).

Sumber: Dokumen Kontrak ISS dan *Refit*

Nota: (*) - Bagi Tujuan Pelaporan, Kadar Pertukaran Mata Wang Asing yang Digunakan Adalah Pada 31 Disember 2019 iaitu €1 Bersamaan RM4.6428

2. OBJEKTIF PENGAUDITAN

Pengauditan ini dijalankan untuk menilai sama ada penyenggaraan aset TLDM telah dilaksanakan dengan cekap, berhemat dan berkesan bagi memastikan aset sentiasa dalam keadaan siap siaga serta beroperasi sepenuhnya.

3. SKOP PENGAUDITAN

3.1. Skop pengauditan melibatkan dua (2) bidang utama Audit iaitu prestasi penyenggaraan dan pengurusan penyenggaraan ISS dan *Refit* yang dilaksanakan oleh kontraktor. Prestasi penyenggaraan dinilai berdasarkan dua (2) perkara iaitu pencapaian output dan pencapaian *outcome*. Bidang kedua Audit pula iaitu pengurusan penyenggaraan yang merangkumi tujuh (7) perkara iaitu prestasi kewangan, pengurusan perolehan penyenggaraan, pentadbiran kontrak, pelaksanaan penyenggaraan, *settlement agreement*, Program Kolaborasi Industri (ICP) dan pemantauan penyenggaraan. Tempoh penyenggaraan yang diliputi adalah mulai dari tempoh tahun 2009 hingga bulan Disember 2019.

3.2. Bahagian/Unit yang terlibat dalam pengauditan ini di peringkat Kementerian adalah Bahagian Perolehan; Cawangan Kelulusan Kewangan, Bahagian Kewangan; Unit Pengurusan Kewangan, Bahagian Pembangunan; Bahagian Undang-Undang (BUU); dan Bahagian Industri Pertahanan (BIP). Di peringkat Tentera Laut Diraja Malaysia (TLDM), markas/bahagian yang terlibat adalah Markas Pemerintahan; Cawangan

Materiel dan Bahagian Kejuruteraan (JUTRA), Markas Tentera Laut. Selain itu, semakan juga dilaksanakan di Syarikat 0861849-V.

4. METODOLOGI PENGAUDITAN

Pengauditan dijalankan dengan menyemak fail, rekod, baucar bayaran dan dokumen serta menganalisis data yang berkaitan dengan penyenggaraan aset bagi tahun 2009 hingga Disember 2019. Lawatan dan pemeriksaan fizikal dijalankan pada bulan Jun dan Julai 2019 di Markas. Perbincangan dan temu bual turut diadakan bersama pegawai yang terlibat untuk mendapatkan penjelasan lanjut.

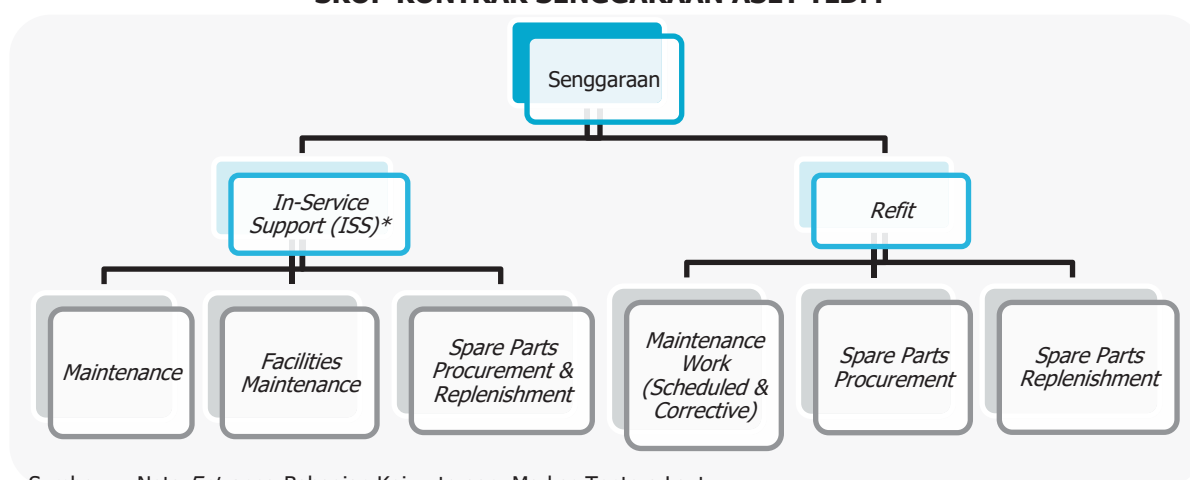
5. PENEMUAN TERPERINCI AUDIT

Pengauditan telah dilaksanakan dari bulan Jun hingga Ogos 2019. Penemuan Audit dan maklum balas Kementerian telah dibincangkan dalam Mesyuarat Penutup (*Exit Conference*) pada 22 Oktober 2019. Penjelasan lanjut bagi setiap penemuan adalah seperti dalam perenggan berikut:

5.1. Prestasi Penyenggaraan

Penyenggaraan aset dilaksanakan melalui dua (2) kontrak iaitu kontrak senggaraan ISS dan kontrak senggaraan *Refit*. Skop kedua-dua kontrak ini secara amnya melibatkan butiran seperti di **Carta 1**.

CARTA 1
SKOP KONTRAK SENGARAAN ASET TLDM

Sumber: Nota *Entrance*, Bahagian Kejuruteraan, Markas Tentera Laut

Nota: (*) - Kontrak Utama ISS, Kontrak Tambahan Pertama dan Kontrak ISS (Khusus)

5.1.1. Pencapaian Output ISS

a. Bilangan AMP Dan DED Yang Dirancang Berbanding Yang Dilaksanakan Dalam Satu Kitaran ISS

- i. *Schedule* 4 Kontrak ISS menyatakan konsep penyenggaraan yang dilaksanakan melibatkan sistem perancangan terancang dan menyeluruh terhadap kedua-dua aset TLDM ini. Sistem ini terbahagi kepada penyenggaraan pencegahan (*preventive tasks*) dan penyenggaraan pembaikan (*corrective tasks*) yang melibatkan tempoh penyenggaraan berjadual iaitu *Assisted Maintenance Period* (AMP) dan *Docking for Essential Defects* (DED). **Kitaran perancangan senggaraan ISS dalam satu kitaran selama enam (6) tahun adalah terdiri daripada 13 AMP dan tiga (3) DED bagi setiap aset sebelum *Refit* dilaksanakan.**
- ii. Semakan Audit mendapati kitaran penyenggaraan ISS bagi Aset 1 telah bermula dari bulan Februari 2009 hingga Januari 2015. Dalam tempoh tersebut sebanyak 10 AMP (76.9%) dan dua (2) DED (66.7%) telah dilaksanakan berbanding 13 AMP dan tiga (3) DED yang ditetapkan dalam kontrak. Bagi Aset 2 pula, kitaran senggaraan bermula dari bulan Disember 2009 hingga November 2015 yang mana sebanyak 11 AMP (84.6%) dan dua (2) DED (66.7%) telah dilaksanakan. Butiran bilangan AMP dan DED berdasarkan kontrak dan dilaksanakan bagi kedua-dua aset bagi satu kitaran ISS adalah seperti dalam **Jadual 2**.

JADUAL 2
BILANGAN AMP DAN DED YANG DIRANCANG DAN
DILAKSANAKAN DALAM SATU KITARAN ISS (6 TAHUN)

JENIS SENGGARAAN	ASET 1		ASET 2		JUMLAH	
	KONTRAK	LAKSANA	KONTRAK	LAKSANA	KONTRAK	LAKSANA
IN-SERVICE SUPPORT (ISS)						
<i>Assisted Maintenance Period</i> (AMP)	13	10	13	11	26	21
<i>Docking for Essential Defects</i> (DED)	3	2	3	2	6	4

Sumber: Analisis Audit Terhadap Perancangan dan Pelaksanaan AMP dan DED

- iii. Semakan Audit telah dilaksanakan terhadap keseluruhan senggaraan melibatkan 10 AMP dan dua (2) DED bagi Aset 1 serta 11 AMP dan dua (2) DED bagi Aset 2 di bawah satu kitaran senggaraan ISS. Walaupun jumlah AMP dan DED yang dilaksanakan tidak mengikut kontrak, kesemua kerja telah meliputi keseluruhan senggaraan yang diperlukan bagi satu kitaran senggaraan ISS. Semakan Audit juga telah dilaksanakan terhadap senggaraan AMP selepas habis kitaran ISS melibatkan tambahan tiga (3) AMP bagi Aset 1 dan tambahan lima (5) AMP bagi Aset 2.

b. Tempoh Senggaraan AMP dan DED

Semakan Audit selanjutnya mendapati jadual penyenggaraan berdasarkan penetapan kontrak tidak dapat dipatuhi oleh kontraktor kerana tempoh masa yang diambil bagi setiap AMP dan DED adalah panjang. Perkara ini berlaku antaranya disebabkan oleh perkara seperti berikut:

- i. penemuan kerosakan baru semasa kerja penyenggaraan dilaksanakan;
- ii. pertambahan skop kerja akibat pembaikan yang tidak dapat diselesaikan sepenuhnya pada AMP semasa dan dibawa ke AMP berikutnya;
- iii. percanggahan tarikh permulaan kitaran senggaraan;
- iv. tempoh perolehan dan pembaikan komponen aset di luar negara mengambil masa yang panjang;
- v. keadaan cuaca buruk yang menghalang kerja senggaraan; dan
- vi. kerosakan kritikal yang memerlukan tempoh pembaikan yang lama.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 18 Oktober 2019 dan 24 Oktober 2019

Tempoh lima (5) minggu bagi AMP dan 12 minggu bagi DED hanya mengambil kira kerja-kerja senggaraan pencegahan sahaja. Tarikh mula, tarikh siap dan tempoh AMP/DED ditetapkan setelah mengambil kira keadaan semasa seperti keperluan operasi, kerosakan, pembekalan alat ganti, keperluan kepakaran OEM dan tempoh pembaikan.

Pendapat Audit | **Penyenggaraan aset mengambil tempoh masa yang panjang menyebabkan aset tidak berada dalam keadaan siap siaga untuk tempoh yang lama.**

5.1.2. Pencapaian Output *Refit*

- a. Berdasarkan *Schedule* 1 kontrak, penyenggaraan *Refit* dilaksanakan di Limbungan Kering setelah aset beroperasi selama enam (6) tahun dan pelaksanaan senggaraan dibuat ke atas keseluruhan aset. Tempoh penyenggaraan *Refit* untuk setiap aset telah ditetapkan seperti Klausula 4 kontrak *Refit*. Tempoh ini akan melibatkan kerja serta proses melerai dan memeriksa keseluruhan bahagian aset serta membaiki dan mengganti komponen yang rosak dan lama sebelum dipasang semula. Di samping itu, kerja modifikasi, naik taraf dan penambahbaikan sistem kombat turut dijalankan semasa *Refit*.

- b. Senggaraan *Refit* dilaksanakan melalui 18 *milestone* yang mana setiap *milestone* melibatkan skop kerja yang berbeza-beza seperti yang dirancang dalam *Preparation Data Package*. *Milestone* juga digunakan bagi tujuan pemantauan dan bayaran kemajuan kepada Syarikat 0861849-V.
- c. Semakan Audit mendapati sehingga bulan Disember 2019, penyenggaraan *Refit* telah selesai dijalankan bagi Aset 1 manakala bagi Aset 2 masih dalam pelaksanaan. Semakan Audit selanjutnya mendapati penyenggaraan *Refit* Aset 1 telah lewat dimulakan. Ini disebabkan bangunan dan fasiliti yang akan digunakan bagi tujuan *Refit* yang merupakan timbal balas dalam *Settlement Agreement* masih dalam pembinaan ketika itu. Selain itu, kelewatan menyiapkan penyenggaraan *Refit* Aset 1 telah menyebabkan penyenggaraan *Refit* Aset 2 lewat dimulakan.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 22 Oktober 2019, 17 Februari 2020, 30 Oktober 2020 dan 17 November 2020

Kementerian mengambil maklum berkaitan perkara ini. Penangguhan memulakan senggaraan ini adalah disebabkan bangunan woksyp dan fasiliti yang akan digunakan bagi tujuan *Refit*, yang merupakan balasan dalam *Settlement Agreement* masih dalam pembinaan dan hanya diserahkan kepada TLDM pada bulan Januari 2016. Lanjutan kelewatan *Refit* Aset 1, Kementerian telah mengeluarkan notis LD kepada Syarikat 0861849-V berjumlah [RM22.43 juta dan €8.81 juta] (RM63.33 juta) pada bulan Jun 2019. Kelewatan permulaan *Refit* Aset 2 telah pun diselaraskan dengan kelulusan MoF dalam bulan Disember 2018. Kemajuan kerja bagi *Refit* Aset 2 sehingga bulan Disember 2019 adalah 93.6% berbanding yang dirancang 99.46% iaitu lewat 5.86%. Berkenaan status kontrak *Refit*, Kementerian telah membuat rayuan kali ketiga bagi permohonan lanjutan tempoh *Refit* selama 23 bulan bagi Aset 2 susulan *lesson learnt* daripada Aset 1. MoF dalam bulan Oktober 2019 telah meluluskan pelanjutan tempoh kontrak sehingga akhir tahun 2019 tetapi mengekalkan tempoh *Refit* selama 18 bulan. Pada bulan Januari 2020, Kementerian telah mengemukakan rayuan kali keempat kepada MoF untuk pertimbangan pelanjutan tempoh kontrak selama lima (5) bulan. Pada bulan Februari 2020, MoF telah meluluskan permohonan pelanjutan tempoh *Refit* tersebut.

Sehingga bulan Oktober 2020, *Refit* Aset 2 masih belum disiapkan sepenuhnya. Bagaimanapun, kelulusan telah diberikan oleh MoF berkaitan penerimaan *hull/platform* yang membenarkan TLDM mengoperasikan Aset 2 bermula bulan Jun 2020.

Pendapat Audit | Kelewatan menyiapkan penyenggaraan *Refit* Aset 1 menyebabkan Aset 2 beroperasi melebihi tempoh kitaran senggaraan. Kelewatan siap ini telah menjejaskan perancangan tahunan operasi aset.

5.1.3. Pencapaian *Outcome*

- a. Objektif senggaraan aset TLDM adalah untuk memastikan aset sentiasa berada dalam keadaan siap siaga serta boleh beroperasi sepenuhnya. Kesiapsiagaan aset dapat dilihat apabila aset bersedia dan boleh beroperasi serta melaksanakan semua fungsinya. Berdasarkan Sistem Integrasi Bersepadu TLDM, TLDM mengkategorikan kesiapsiagaan aset kepada empat (4) peringkat iaitu *Full Mission Capable* (FMC), *Partial Mission Capable* (PMC), *Non Mission Capable* (NMC) dan *Non-Operational* (Non-Ops). Bagi membolehkan aset bersedia, melaksanakan fungsi dan misi serta peranan sepenuhnya, aset perlu berada dalam keadaan FMC. Bagi mencapai FMC, *Technical Availability* (TA) perlu diperoleh. Selain itu, pengoperasian aset diukur melalui pencapaian *Operational Availability* (OA) yang ditetapkan. OA merupakan keadaan yang mana aset bersedia untuk melaksanakan fungsi dan misi pada bila-bila masa, sama ada berada di pelabuhan atau melaksanakan operasi di laut.
- b. Semakan dan analisis Audit telah dilaksanakan terhadap pencapaian TA dan OA bagi tahun 2010 hingga 2019. Semakan Audit mendapati sepanjang tahun 2010 hingga 2019, kesiapsiagaan aset yang diukur melalui pencapaian TA berada dalam keadaan FMC, PMC, NMC dan juga Non-Ops. Kadar pencapaian OA setahun telah ditetapkan berdasarkan penetapan KPI Kesiagaan Tertinggi TLDM dan Penguasa Operasi aset boleh memberikan kebenaran dan arahan untuk aset beroperasi selagi tidak menjejaskan keselamatan aset dan kru.
- c. Kesiapsiagaan aset bukan sahaja diukur secara teknikal dan fizikal tetapi juga bergantung kepada ketersediaan (*availability*) pengendali aset. Berdasarkan trend permohonan untuk menyertai kru aset bagi tahun 2010 hingga 2019, terdapat penurunan yang ketara. Trend calon yang lulus dan layak juga menunjukkan penurunan. Tambahan pula, masih terdapat calon yang sedang menjalani latihan di pelbagai peringkat bagi melayakkan mereka menjadi pengendali aset. Selain itu bagi tempoh lima (5) tahun akan datang bermula tahun 2019, terdapat pengendali aset yang akan bersara. Keadaan ini boleh memberi kesan kepada perancangan pihak Markas untuk melahirkan pengendali aset setiap tahun bermula tahun 2023.
- d. Jika trend penurunan permohonan dan kelayakan menjadi pengendali aset masih berterusan, situasi ini boleh menjejaskan pengoperasian aset secara optimum pada masa hadapan. Di samping itu, trend ini boleh memberi kesan kepada perancangan dan perkembangan Markas untuk meningkatkan lagi keupayaan ketenteraan.

5.2. Pengurusan Penyenggaraan

Pengurusan penyenggaraan terdiri daripada tujuh (7) perkara iaitu prestasi kewangan, pengurusan perolehan penyenggaraan, pentadbiran kontrak, pelaksanaan penyenggaraan, *settlement agreement*, Program Kolaborasi Industri (ICP) dan pemantauan penyenggaraan. Semakan Audit mendapati ada kelemahan dari aspek pengurusan perolehan, pentadbiran kontrak dan pelaksanaan penyenggaraan yang menjejaskan kecekapan prestasi pengurusan penyenggaraan. Penemuan Audit adalah seperti dalam perenggan berikut:

5.2.1. Prestasi Kewangan

- a. Berdasarkan Arahan Perbendaharaan 54, Pegawai Pengawal dikehendaki mengawal perbelanjaan berkenaan projek yang diperuntukkan dalam Maksud Perbelanjaan Anggaran Belanjawan di bawah kawalannya supaya peruntukan tidak terlebih dibelanjakan.
- b. Bagi tempoh tahun 2010 hingga Disember 2019, Markas telah menerima peruntukan berjumlah RM2.245 bilion untuk senggaraan ISS dan RM1.108 bilion untuk senggaraan *Refit*. Sejumlah RM2.026 bilion (90.2%) telah dibelanjakan untuk senggaraan ISS dan RM1.068 bilion (96.4%) untuk senggaraan *Refit* bagi tempoh bulan Disember 2015 hingga Disember 2019.
- c. Semakan Audit terhadap perbelanjaan tahunan mendapati bagi tempoh tahun 2010 hingga 2016, prestasi perbelanjaan telah melebihi 90% setiap tahun kecuali pada tahun 2014 yang hanya mencapai 88.1%. Bagi tahun 2016, Markas telah berbelanja melebihi peruntukan yang diterima berjumlah RM3.89 juta (1.7%) untuk senggaraan ISS. Perbelanjaan melebihi peruntukan ini adalah bagi pembayaran *Goods and Services Tax* (GST) yang dikenakan. Bagi tahun 2017 dan 2018 pula, prestasi perbelanjaan adalah rendah iaitu masing-masingnya berjumlah RM88.77 juta (58.9%) dan RM149.93 juta (74.5%). Peratus perbelanjaan yang rendah ini adalah disebabkan oleh kelewatan pembekalan alat ganti pada tahun 2017 dan 2018 yang hanya diterima pada tahun 2018 dan 2019. Bagi tahun 2019, perbelanjaan yang dibuat hanya berjumlah RM74.46 juta (53.2%) daripada peruntukan yang diterima.
- d. Peratus perbelanjaan yang rendah ini adalah disebabkan oleh Perjanjian Utama Program Kolaborasi Industri (ICP) masih belum ditandatangani sehingga akhir tahun 2019. Pihak Audit juga mendapati, berdasarkan perenggan 4.2.6.2 Dasar dan Garis Panduan Program Kolaborasi Industri di dalam perolehan Kerajaan Edisi Kedua menyatakan sekiranya berlaku kelewatan menandatangani Perjanjian Utama ICP, MoF berhak untuk mengambil tindakan menahan pembayaran berjadual kepada kontraktor.

- e. Seterusnya, bagi tempoh bulan Januari hingga bulan Disember 2019, hanya sejumlah RM103.19 juta (79.4%) daripada RM130 juta yang diterima untuk senggaraan *Refit* telah dibelanjakan. Ini adalah disebabkan kerja-kerja senggaraan semasa yang masih belum siap sehingga Disember 2019. Butiran peruntukan diterima dan dibelanjakan bagi kontrak senggaraan ISS dan *Refit* adalah seperti dalam **Jadual 3**.

JADUAL 3
PERUNTUKAN DAN PERBELANJAAN SENGGERAAN UNTUK KONTRAK
IN-SERVICE SUPPORT DAN REFIT ASET TLDM SEHINGGA 31 DISEMBER 2019

TAHUN	ISS		PERATUS PERBELANJAAN (%)	REFIT		PERATUS PERBELANJAAN (%)
	PERUNTUKAN (RM Juta)	PERBELANJAAN (RM Juta)		PERUNTUKAN (RM Juta)	PERBELANJAAN (RM Juta)	
2010	114.80	114.80	100.0	TB	TB	TB
2011	477.64	473.64	99.2	TB	TB	TB
2012	251.74	237.54	94.4	TB	TB	TB
2013	231.54	230.95	99.7	TB	TB	TB
2014	202.09	178.10	88.1	TB	TB	TB
2015	248.59	246.40	99.1	199.15	199.13	100.0
2016	227.31	231.20	101.7	309.83	300.22	96.9
2017	150.82	88.77	58.9	145.15	143.35	98.8
2018	201.14	149.93	74.5	323.55	322.12	99.6
2019	140.00	74.46	53.2	130.00	103.19	79.4
JUMLAH	2,245.67	2,025.79	90.2	1,107.68	1,068.01	96.4

Sumber: Waran Peruntukan dan Baucar Bayaran Markas Pemerintahan Aset

Nota: (TB) - Tidak Berkenaan Kerana Kontrak *Refit* Bermula Tahun 2015

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 18 Oktober 2019 dan 17 Februari 2020

Kementerian ini mengesahkan bahawa prestasi pembayaran bagi senggaraan ISS pada tahun 2017 dan 2018 yang rendah adalah disebabkan kelewatan bekalan alat ganti di bawah Kontrak Tambahan Pertama. Prestasi belanja yang kurang bagi tahun 2019 adalah disebabkan Markas hanya dapat melaksanakan pembayaran sebanyak 53.19% sahaja disebabkan Perjanjian Utama Program Kolaborasi Industri (ICP) masih belum ditandatangani sehingga tarikh penutupan akaun awam persekutuan pada 7 Disember 2019.

Pendapat Audit | **Prestasi kewangan bagi senggaraan ISS adalah baik kecuali bagi tahun 2017, 2018 dan 2019 disebabkan kelewatan pembekalan alat ganti dan Perjanjian Utama ICP masih belum ditandatangani. Prestasi kewangan bagi senggaraan *Refit* juga adalah baik bagi setiap tahun.**

5.2.2. Pengurusan Perolehan Penyenggaraan

- a. Berdasarkan Pekeliling Perbendaharaan Perolehan Kerajaan (PK) 2.1, perolehan Kerajaan hendaklah dilaksana sama ada secara perolehan terus, sebutharga, tender terbuka atau terhad serta perolehan secara Rundingan Terus. Bagi perolehan secara Rundingan Terus kelulusan hendaklah diperolehi daripada MoF. Berdasarkan Surat Arahan Perbendaharaan (SAP) bertarikh 26 Mac 2008 dan 1PP – PK 7.14, rundingan harga hendaklah diselesaikan dalam tempoh tidak melebihi dua (2) minggu daripada tarikh proses rundingan harga dimulakan. Surat Setuju Terima (SST) hendaklah dikeluarkan kepada syarikat secepat mungkin tetapi tidak lewat dari satu (1) hari (SAP 2008) dan tujuh (7) hari (1PP – PK 7.14) selepas kelulusan MoF.
- b. Semakan Audit mendapati Kementerian telah membuat proses perolehan senggaraan ISS dan *Refit* dengan teratur. MoF telah meluluskan pelantikan Syarikat 0861849-V menggunakan kaedah perolehan secara Rundingan Terus.
- c. Semakan Audit selanjutnya mendapati proses rundingan harga untuk ISS dan *Refit* lewat dimuktamadkan dan mengambil masa antara 37 hingga 486 hari untuk diselesaikan. Kelewatan menyelesaikan rundingan harga telah menyebabkan SST juga lewat dikeluarkan iaitu selama 27 hari dari tarikh kelulusan MoF bagi senggaraan ISS. SST bagi Kontrak ISS Tambahan Pertama, Kedua (Khusus) dan *Refit* juga lewat dikeluarkan antara enam (6) hingga 277 hari. Butiran lanjut adalah seperti dalam **Jadual 4**.

JADUAL 4
TEMPOH KELEWATAN MENGELUARKAN SURAT SETUJU TERIMA

BIL.	KONTRAK	TARIKH		TEMPOH KELEWATAN (Hari)
		KELULUSAN PEROLEHAN MoF	SST	
1.	Kontrak Utama ISS*	15.07.2010	12.08.2010	27
2.	Kontrak Tambahan Pertama ISS	19.12.2014	29.09.2015	277
3.	Kontrak ISS (Khusus)	17.01.2019	21.03.2019	56
4.	Kontrak <i>Refit</i>	30.10.2015	12.11.2015	6

Sumber: Surat Kelulusan MoF dan Surat Setuju Terima

Nota: (*) - Kiraan Hari Berdasarkan Surat Arahan Perbendaharaan Bertarikh 26 Mac 2008

- d. Kelewatan pengeluaran SST adalah disebabkan oleh proses untuk memuktamadkan skop kerja dan jadual pembayaran oleh Bahagian Perolehan dan Syarikat 0861849-V. Keadaan ini menyebabkan empat (4) AMP bagi Aset 1 dan Aset 2 dilaksanakan sebelum SST dikeluarkan. Syarikat 0861849-V telah memohon kelulusan untuk melaksanakan kerja senggaraan sebelum SST dikeluarkan bagi memastikan kitaran senggaraan aset tidak terganggu dan boleh beroperasi. Kerja senggaraan ini telah dipersetujui oleh Kementerian melalui

surat yang dikeluarkan pada bulan Jun 2009, September 2009 dan Februari 2010. Sehubungan itu, Markas telah membuat bayaran bagi kerja senggaraan berjadual yang dilaksanakan tersebut secara *ex-gratia* berjumlah RM97.99 juta pada bulan Disember 2010 dan April 2011.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 18 Oktober 2019

Kementerian mengambil maklum akan kelewatan tersebut. Bagaimanapun, kelewatan menyelesaikan rundingan harga dan pengeluaran SST adalah disebabkan Kementerian perlu melaksanakan beberapa siri rundingan bagi mendapatkan pengurangan harga serta memperincikan skop kerja berkaitan kontrak ISS, ISS Tambahan Pertama, kontrak Khusus dan kontrak *Refit*.

Pendapat Audit | **Pelantikan kontraktor secara rundingan terus bagi senggaraan ISS dan *Refit* telah diuruskan dengan teratur. Bagaimanapun, proses rundingan harga mengambil masa yang lama untuk dimuktamadkan antara 37 hingga 486 hari. Kelewatan ini memberi kesan kepada pengeluaran SST dan menyebabkan penyenggaraan dilaksanakan sebelum SST dikeluarkan.**

5.2.3. Pentadbiran Kontrak

- a. Surat Pekeliling Perbendaharaan Bilangan 5 Tahun 2007, Perenggan 47.1 dan 1PP PK-4.2 Tahun 2013, Perenggan 4.1 menyatakan kontrak hendaklah ditandatangani secepat mungkin selepas semua terma dan syarat dipersetujui oleh kedua-dua pihak. Kontrak ini perlu ditandatangani selewat-lewatnya empat (4) bulan dari tarikh keluar SST.
- b. Semakan Audit mendapati Kontrak Utama ISS, ISS Tambahan Pertama, ISS Khusus dan *Refit* telah lewat ditandatangani antara 40 hingga 1,359 hari dari tarikh SST dikeluarkan. Bagaimanapun bagi dua (2) kontrak iaitu Kontrak Utama ISS dan *Refit*, Kementerian telah memperolehi kelulusan khas dari MoF bagi pengecualian menandatangani kontrak dalam tempoh empat (4) bulan dari SST.
- c. Semakan Audit juga mendapati kontrak ISS (Khusus) sepatutnya ditandatangani pada bulan Julai 2019 bagaimanapun hanya ditandatangani pada bulan November 2019 dengan kelewatan 116 hari. Perkara ini disebabkan tempoh masa yang diambil oleh Markas dan Syarikat 0861849-V untuk memperhalusi klausa kontrak selepas mendapat pandangan Bahagian Undang-Undang (BUU) Kementerian.

- d. Sehingga bulan Disember 2019, kontrak tambahan *Refit* masih belum ditandatangani walaupun kontrak telah tamat pada bulan Februari 2019. Hal ini berlaku kerana permohonan Kementerian bagi pelanjutan tempoh pelaksanaan *Refit* dari 18 bulan ke 23 bulan dalam kontrak tambahan masih belum diluluskan oleh MoF. Perkara ini tidak menjamin kepentingan Kerajaan dan kontraktor sekiranya mana-mana pihak tidak melaksanakan obligasinya.
- e. Berdasarkan maklum balas Kementerian pada bulan Oktober 2020, kontrak tambahan *Refit* telah ditandatangani pada bulan Julai 2020. Tempoh kuat kuasa kontrak tambahan ini telah diselaraskan mengikut tarikh mula kontrak utama *Refit* iaitu dari bulan November 2015 hingga Mei 2020. Butiran lanjut adalah seperti dalam **Jadual 5**.

JADUAL 5
TEMPOH KELEWATAN MENANDATANGANI KONTRAK
SENGGARAAN ISS DAN REFIT ASET TLDM

BUTIRAN KONTRAK	TEMPOH KONTRAK		NILAI KONTRAK		TARIKH			TEMPOH LEWAT (Hari)
	ASET 1	ASET 2	RINGGIT MALAYSIA (RM Juta)	EURO (€ Juta)	SST	AKHIR TANDA TANGAN	KONTRAK DITANDA TANGANI	
ISS								
i. Kontrak Utama ISS	01.02.2009 - 31.01.2015	01.12.2009 - 30.11.2015	532.00	193.00	12.08.2010	11.12.2010	29.08.2014	#1,359
ii. Kontrak Tambahan Pertama ISS*	01.02.2015 - 31.10.2015	01.12.2015 - 31.05.2017	162.35	74.50	29.09.2015	28.01.2016	17.11.2016	#294
iii. Kontrak ISS (Khusus)	01.12.2018 - 31.12.2019		150.00	-	21.03.2019	20.07.2019	13.11.2019	116
REFIT								
Kontrak Refit	16.11.2015 - 18.02.2019		432.40	169.86	12.11.2015	11.03.2016	19.04.2016	#40

Sumber: Dokumen Kontrak Senggaraan ISS dan *Refit*

Nota: Tarikh 4 bulan setelah SST dikeluarkan (sebulan bersamaan dengan 30 hari)

(*) - Tempoh Kontrak Sebenar Mulai bulan Februari 2015 Hingga Mac 2018 Kerana Termasuk Skop Kerja Pembekalan Alat Ganti bagi Program *Refit*

(#) - Memperolehi Kelulusan Khas MoF bagi Pengecualian Menandatangani Kontrak dalam Tempoh Empat (4) Bulan dari SST

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 18 Oktober 2019, 17 Februari 2020 dan 30 Oktober 2020

Kontrak ISS lewat dimuktamadkan kerana terdapat pertikaian berkaitan *Settlement Agreement* aset TLDM yang menjadi pertikaian kedua-dua pihak iaitu TLDM dan Syarikat A. *Settlement Agreement* hanya dapat diselesaikan pada bulan April 2014. Draf kontrak telah teratur pada bulan Januari 2014 namun disebabkan persetujuan baru dimuktamadkan dalam *Settlement Agreement*, maka beberapa pindaan perlu dilaksanakan dan kontrak ditandatangani pada bulan Ogos 2014.

Bagi kontrak ISS Tambahan Pertama dan kontrak Khusus, kontrak lewat ditandatangani disebabkan Kementerian dan Syarikat 0861849-V masih tidak mencapai kata sepakat terutama berhubung klausa berkaitan tempoh kontrak, Pelan Pembayaran dan Denda Lewat (*Liquidated Damages*). Kontrak *Refit* ini lewat ditandatangani disebabkan kontrak ini merupakan kontrak pertama *Refit* selepas penerimaan aset dan memerlukan penelitian kontrak bersama pihak TLDM dan Syarikat 0861849-V.

MoF melalui surat yang dikeluarkan pada bulan Oktober 2019 telah meluluskan pelanjutan tempoh kontrak sehingga akhir tahun 2019 tetapi mengekalkan tempoh *Refit* selama 18 bulan. Pada bulan Januari 2020, Kementerian telah mengangkat rayuan kali keempat kepada MoF untuk pertimbangan pelanjutan tempoh kontrak selama lima (5) bulan. MoF pada bulan Februari 2020 telah meluluskan pelanjutan tempoh senggaraan *Refit* tersebut.

Pendapat Audit | **Pengurusan pentadbiran kontrak adalah kurang memuaskan kerana tempoh menandatangani kontrak melebihi empat (4) bulan. Bagaimanapun, perkara ini telah mendapat pengecualian daripada MoF.**

5.2.4. Pelaksanaan Penyenggaraan

a. Pengenaan dan Kutipan *Liquidated Damages* (LD)

- i. Berdasarkan klausa 17 kontrak ISS, LD akan dikenakan pada kadar [RM280,880 dan EUR87,877] (RM688,875) bagi setiap hari apabila aset berstatus *Technical Unavailable* (TU). Bagi kontrak *Refit*, LD akan dikenakan pada kadar 1% daripada nilai *Refit* atas kelewatan setiap bulan bagi setiap aset seperti ditetapkan dalam klausa 15. Bagaimanapun klausa pengenaan LD telah dihadkan (*capping*) kepada peratusan yang tertentu. Berdasarkan kepada klausa kontrak, penetapan kenaikan LD sehingga maksimum 10% dari jumlah kos kontrak ISS dan 12% dari jumlah kos kontrak *Refit*.
- ii. Analisis Audit mendapati sehingga tarikh kontrak ISS tambahan tamat bagi kedua-dua aset pada bulan Mei 2017, sejumlah [RM112.48 juta dan EUR29 juta] (RM247.12 juta) LD boleh dikenakan terhadap kegagalan kontraktor untuk memastikan aset berada di tahap *Technical Availability*. Manakala bagi senggaraan *Refit* Aset 1, sejumlah [RM22.43 juta dan EUR8.81 juta] (RM63.33 juta) denda dikenakan kerana kelewatan senggaraan siap pada tempoh yang ditetapkan.
- iii. Mengikut kepada pengiraan LD yang telah dibuat oleh MTL berasaskan kepada nilai *capping* bagi kontrak ISS, Kerajaan hanya boleh menuntut

maksimum LD berjumlah [RM64.85 juta dan EUR21.42 juta] (RM164.29 juta). Perkara ini menyebabkan kerajaan tidak dapat menuntut LD bagi kontrak ISS berjumlah [RM47.63 juta dan EUR7.58 juta] (RM82.82 juta). Bagaimanapun tuntutan LD bagi kontrak *Refit* masih kekal kerana belum mencapai nilai *capping* yang telah ditetapkan. Semakan Audit mendapati tiada peraturan yang berkuat kuasa berkaitan penetapan had siling LD.

- iv. Seterusnya, didapati pada bulan Jun 2017, Kementerian telah mengemukakan tuntutan LD bagi kontrak utama ISS kepada Syarikat 0861849-V berjumlah [RM53.20 juta dan EUR19.30 juta] (RM142.81). Pada bulan Jun 2019, tuntutan untuk LD kontrak *Refit* dibuat berjumlah [RM22.43 juta dan EUR8.81 juta] (RM63.33 juta) manakala LD bagi kontrak ISS tambahan berjumlah [RM11.65 juta dan EUR2.12 juta] (RM21.49 juta) masih belum dituntut oleh Kementerian.
- v. Pada bulan Ogos 2019, Jawatankuasa *Contract Coordination Panel* (CCP) yang dipengerusikan oleh KSU Kementerian telah bersetuju dengan cadangan pengurangan tuntutan LD bagi kontrak *Refit* berjumlah [RM12.89 juta dan EUR4.97 juta] (RM35.96 juta). Hal ini menjadikan jumlah akhir LD bagi kontrak *Refit* sebanyak [RM9.54 juta dan EUR3.85 juta] (RM27.41 juta). Jawatankuasa CCP telah mengemukakan rayuan pengurangan LD kepada MoF pada bulan Oktober 2019 untuk dimuktamadkan dan diluluskan. Berdasarkan maklum balas daripada Kementerian pada bulan Oktober 2020, MoF pada bulan Februari 2020 telah bersetuju dan meluluskan perakuan Jawatankuasa CCP Kementerian bagi pengurangan LD tersebut. Butiran lanjut adalah seperti dalam **Jadual 6**.

JADUAL 6
PENGIRAAN LIQUIDATED DAMAGES (LD)

KONTRAK	LD YANG BOLEH DIKENAKAN (TANPA <i>CAPPING</i>)		LD YANG BOLEH DITUNTUT MENGIKUT <i>CAPPING</i> (Max 10%/12%)		JUMLAH LD TIDAK BOLEH DITUNTUT	
	RINGGIT MALAYSIA (RM Juta) (a)	EURO (€ Juta) (b)	RINGGIT MALAYSIA (RM Juta) (c)	EURO (€ Juta) (d)	RINGGIT MALAYSIA (RM Juta) e=(a-c)	EURO (€ Juta) f=(b-d)
ISS						
Kontrak Utama ISS	100.83	26.88	53.20	19.30	47.63	7.58
Kontrak ISS Tambahan	11.65	2.12	11.65	2.12	TB	TB
JUMLAH	112.48	29.00	64.85	21.42	47.63	7.58
REFIT						
Aset 1	22.43	8.81	*9.54	*3.85	TB	TB
JUMLAH KESELURUHAN	134.91	37.81	74.39	25.27	47.63	7.58

Sumber: MAKS.400-10/5/49V2-(12) – Tuntutan LD bagi Kontrak ISS dan MAKS.400-10/5/124V18-(13) Tuntutan LD bagi Kontrak *Refit*; Minit Mesyuarat Jawatankuasa CCP dan Surat Kelulusan MoF

Nota: (*) – Nilai Akhir Selepas Kelulusan MoF bagi Pengurangan Denda Lewat Kontrak *Refit*

b. Kronologi Penetapan Had Siling *Liquidated Damages* (LD)

- i. Berdasarkan Arahan Perbendaharaan 204.1, jika sesuatu syarat perjanjian telah disemak dan diluluskan oleh Jabatan Peguam Negara atau Penasihat Undang-Undang bagi kegunaan am, pegawai yang diberi kuasa bolehlah melaksanakannya tanpa merujuk semula untuk nasihat undang-undang selanjutnya. Nasihat dari Peguam Negara atau Penasihat Undang-Undang adalah perlu sekiranya:
 - dibuat pindaan matan ke atas sesuatu bentuk kontrak tertentu;
 - kontrak walaupun kecil nilainya tetapi mengandungi implikasi undang-undang; atau
 - sesuatu kontrak memasukkan prinsip-prinsip atau dasar baru atau kontrak bagi sesuatu jenis perkhidmatan yang belum pernah dikontrakkan.
- ii. Semakan Audit selanjutnya terhadap kontrak ISS juga mendapati klausa 43.1 berkaitan liabiliti telah mengehadkan kadar tuntutan terkumpul yang boleh dituntut oleh Kerajaan tidak melebihi 10% dari nilai kontrak. Klausa ini menyatakan liabiliti ke atas apa-apa tuntutan termasuk klausa 17-LD, klausa 20-*liquidation*, klausa 21-*indemnity against damages and claim*, klausa 25-*termination of contract*, klausa 27-*termination due to corruption, unlawful or illegal activities* dan klausa 28-*indemnity against intellectual property infringement* adalah tidak melebihi 10% dari nilai kontrak. Sehubungan itu, klausa liabiliti bagi kontrak ISS ini tidak dapat melindungi klausa yang lain kerana analisis Audit mendapati tuntutan LD sahaja telah mencapai had maksimum 10% dari nilai kontrak.
- iii. Bahagian Undang-Undang (BUU) Kementerian telah mengeluarkan memo pada bulan Januari 2010 dan berpandangan klausa 43.1 dan 43.2 tidak dipersetujui kerana klausa tersebut mengehadkan liabiliti kontraktor dan selanjutnya mengehadkan tuntutan yang boleh dibuat oleh Kerajaan. BUU Kementerian juga meminta pendapat daripada Bahagian Perolehan dan TLDM sama ada bersetuju dengan cadangan *capping* tersebut. Bagaimanapun, Bahagian Perolehan tidak mengemukakan maklum balas terhadap cadangan *capping* tersebut.
- iv. BUU Kementerian juga melalui memo yang dikeluarkan pada bulan Februari 2010 menyatakan klausa 43.1 adalah untuk pertimbangan Bahagian Perolehan dan TLDM. Seterusnya TLDM dalam suratnya yang dikeluarkan pada bulan Februari 2010 menyatakan tidak bersetuju dengan cadangan Syarikat 0861849-V untuk LD dihadkan kepada 10%. TLDM mencadangkan

agar had maksimum 20% dipertahan memandangkan 10% dari nilai kontrak adalah sangat kecil berbanding dengan signifikan kontrak ini.

- v. Bagaimanapun, klausa ini diteruskan juga dan didokumenkan dalam kontrak yang ditandatangani. Penetapan *capping* ini tidak menjamin kepentingan Kerajaan sekiranya LD dan liabiliti yang dinyatakan seperti klausa 17, 20, 21, 25, 27 dan 28 berlaku.
- vi. Menurut pandangan BUU Kementerian yang dikemukakan kepada pihak JAN pada bulan Ogos 2019, tiada sebarang prosedur dan/atau ketetapan yang membenarkan peruntukan *capping* pada LD dalam Perolehan Kerajaan. Perkara ini adalah berdasarkan Pekeliling Perbendaharaan(PP) PK 4.2. **BUU Kementerian berpandangan klausa *capping* adalah tidak teratur** bagi kontrak Kerajaan kerana:
 - **klause ini didapati tidak menjaga kepentingan Kerajaan;**
 - **Klausa *capping* ini mengehadkan jumlah LD yang boleh dituntut oleh Kerajaan terhadap syarikat; dan**
 - **memberikan ruang kepada syarikat untuk tidak menyiapkan obligasi kontrak dalam tempoh masa yang ditetapkan Kontrak.**
- vii. Ini kerana *capping* kepada LD tersebut menjadi klausa perlindungan sekiranya Kerajaan membuat tuntutan LD terhadap syarikat. Tuntutan Kerajaan bagi LD terhadap syarikat terhad kepada 10% atau 12% sahaja daripada nilai Kontrak.
- viii. Sekiranya Kementerian memasukkan klausa *capping* tersebut, ianya adalah tertakluk kepada keputusan dasar Kementerian. Perkara ini sewajarnya dirujuk kepada MoF untuk kelulusan memandangkan tiada sebarang Pekeliling Perbendaharaan yang membenarkan peruntukan *capping* dalam Perolehan Kerajaan.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 18 Oktober 2019, 17 Februari 2020, 30 Oktober 2020 dan 17 November 2020

Mesyuarat Jawatankuasa CCP, Kementerian yang diadakan pada bulan Ogos 2019 telah membincangkan dan menimbangkan permohonan rayuan pengurangan denda lewat (LD) Kontrak ISS dan *Refit*. Jumlah keseluruhan nilai LD yang akan dituntut mengikut Kontrak ISS (*capping* 10%) terhadap Syarikat 0861849-V adalah berjumlah [RM53.2 juta dan EUR19.3 juta] (RM142.81 juta). Manakala bagi kontrak *Refit* adalah berjumlah [RM9.54 juta dan EUR3.85 juta] (RM27.41 juta). LD bagi ISS dan *Refit* ini telah diangkat ke MoF pada bulan Oktober 2019 untuk dimuktamadkan. Rayuan pengurangan denda lewat (LD) Kontrak ISS dan *Refit* telah diluluskan oleh

MoF pada bulan Februari 2020. Sehingga Oktober 2020, sejumlah RM36 juta LD bagi kontrak ISS telah dikutip oleh Kementerian melalui pemotongan bayaran kemajuan. Bagi LD *Refit*, bayaran masih belum diterima dari syarikat.

Kementerian ini akur akan pandangan pihak audit. Namun begitu pada masa akan datang, Kementerian akan merujuk kepada MoF terlebih dahulu berhubung penetapan had siling denda lewat (LD) sebelum kontrak ditandatangani bagi menjamin kepentingan kerajaan. Walau bagaimanapun, kaedah penetapan had siling bagi kontrak sedia ada adalah terletak pada pentadbir kontrak iaitu Kementerian.

Pendapat Audit | **Klausa *capping* dalam perjanjian adalah tidak teratur bagi kontrak Kerajaan kerana klausa ini tidak menjaga kepentingan Kerajaan.**

5.2.5. Settlement Agreement

- a. TLDM telah membuat perancangan senggaraan AMP dan DED mengikut kitaran senggaraan seperti yang dinyatakan dalam *Schedule 4* Kontrak ISS. Pada bulan April 2011, TLDM merancang untuk melaksanakan AMP6. Semakan Audit mendapati Syarikat A (*Design Authority*) mengesyorkan agar Aset 1 menjalani senggaraan berkala untuk komponen *sea water pipes* pada bulan tersebut. Pengesyoran ini mengambil kira komponen tersebut telah mencapai tempoh 36 bulan untuk disenggara.
- b. Namun demikian, pihak TLDM berpendapat senggaraan terhadap komponen *sea water pipes* pada ketika itu masih belum perlu dilaksanakan. Ini adalah kerana tempoh 36 bulan masih belum cukup dengan mengambil kira tarikh permulaan senggaraan pada bulan Februari 2009 iaitu tarikh penerimaan aset di luar negara. Namun begitu, Syarikat A menyatakan tarikh permulaan senggaraan sepatutnya pada bulan Oktober 2007 dengan mengambil kira tarikh *hull* aset mencecah air laut di luar negara. Oleh demikian, menurut Syarikat A senggaraan berkala terhadap *sea water pipes* sepatutnya telah dilaksanakan pada bulan Oktober 2010.
- c. Perbezaan tarikh permulaan kitaran senggaraan aset ini telah mengakibatkan Aset 1 tidak selamat untuk beroperasi dan berada dalam keadaan tidak siap siaga. Perkara ini mengakibatkan Markas terpaksa menangguhkan operasi aset dalam tempoh 13 bulan dari tempoh aset berlabuh hingga senggaraan *sea water pipes* selesai.

- d. TLDM berpendapat perkara ini merupakan satu kerugian terhadap TLDM kerana aset tidak dapat beroperasi bagi tempoh yang dirancang. Dengan demikian, Kerajaan mengambil tindakan menuntut ganti rugi daripada Syarikat A. Beberapa siri perbincangan terhadap isu kerugian yang ditanggung oleh Kerajaan telah diadakan. Penyelesaian bagi isu ini dibuat pada bulan April 2014 melalui Kementerian dan Syarikat A telah menandatangani satu (1) *Settlement Agreement*.
- e. Berdasarkan kepada perjanjian ini, Syarikat A akan melabur dalam menyediakan kemudahan, naik taraf serta aktiviti berkaitan *through-life support* aset. Kerajaan pula akan melepaskan tuntutan bayaran pampasan berkaitan kontrak perolehan aset dan isu percanggahan tarikh permulaan kitaran senggaraan serta menjamin penglibatan Syarikat A dalam program *Refit* aset akan datang. Selain itu, dipersetujui juga bahawa tarikh siap senggaraan bagi DED1 untuk kedua-dua aset adalah masing-masingnya pada bulan Ogos 2012 bagi Aset 1 dan bulan Mac 2013 bagi Aset 2. Berdasarkan kepada kontrak ini, Syarikat A dikehendaki untuk menyediakan kemudahan berbentuk pelaburan untuk kegunaan senggaraan *Refit* aset. Butiran pelaburan ini adalah seperti dalam **Jadual 7**.

JADUAL 7
KEMUDAHAN YANG DISEDIAKAN OLEH SYARIKAT A
BERDASARKAN KEPADA SETTLEMENT AGREEMENT

BIL.	KEMUDAHAN	BUTIRAN	STATUS
1.	Bengkel <i>Refit</i>	Bangunan utiliti Bengkel paip Bengkel <i>Hull</i> Bengkel cat, komposit serta sistem kombatan dan elektronik Bengkel bateri Pejabat/bilik persalinan Stor penyimpanan Naik taraf kawalan keselamatan	Kemudahan bengkel telah disiapkan dan diserahkan kepada Markas, TLDM pada bulan Januari 2016. Manakala bengkel bateri siap sepenuhnya pada bulan Februari 2017.
2.	Bengkel <i>flare</i>	Menyediakan tempat dan semua peralatan yang diperlukan untuk menyenggara <i>flares</i> yang digunakan dalam aset	Kemudahan bengkel telah disiapkan dan diserahkan kepada Markas, TLDM pada bulan April 2017.
3.	<i>Semi Mobile Magnetic Range Facility</i> (MRF)	Pemasangan <i>Semi Mobile MRF</i>	Belum selesai
4.	Perkhidmatan Pengukuran Akustik (<i>Acoustic Measurement Services</i>)	Perkhidmatan Pengukuran Akustik akan dijalankan oleh Syarikat A sebelum dan selepas program senggaraan <i>Refit</i>	Perkhidmatan Pengukuran Akustik sebelum <i>Refit</i> bagi Aset 1 pada bulan Oktober 2015 manakala bagi Aset 2 pada bulan Mei 2017. Pengukuran selepas <i>Refit</i> bagi kedua-dua aset dirancang pada tahun 2021.

Sumber: *Settlement Agreement*

- f. Semakan Audit selanjutnya mendapati Syarikat A telah menyiapkan bengkel berkaitan dengan *Refit*, bengkel *flare* dan menjalankan perkhidmatan pengukuran akustik bagi Aset 1 dan Aset 2. Bagaimanapun, kemudahan *Semi Mobile Magnetic Range Facility* (MRF) tidak diserahkan kepada Kerajaan. Hal ini disebabkan kemudahan MRF ini telah dinaiktaraf kepada *Magnetic Range and Deperming Facilities* (MRDF).
- g. Kemudahan MRDF yang berfungsi sebagai *degaussing* (mengukur dan merawat medan magnet kapal untuk mengelak daripada ancaman periuk api), masih belum diserahkan kepada Markas kerana belum siap sepenuhnya. Ini menyebabkan kemudahan MRDF tidak dapat dimanfaatkan.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 22 Oktober 2019 dan 30 Oktober 2020

Beberapa pertikaian timbul semasa pembinaan MRDF seperti kos limpah (*overrun*) dan timbal balik LD yang menyebabkan projek ini tidak dapat disiapkan dalam tempoh yang dipersetujui. Pihak Kementerian Pertahanan sentiasa memantau perkembangan projek ini dan berusaha mencari penyelesaian bagi memastikan projek dapat disiapkan dan diserahkan kepada TLDM. Pembinaan MRDF sedang berjalan dan sehingga Oktober 2020 masih belum disiapkan.

5.2.6. Program Kolaborasi Industri (ICP)

ICP mula diperkenalkan oleh Kerajaan Malaysia dalam tahun 1983 dan dikenali sebagai *Countertrade* di bawah Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI). Seterusnya, dalam tahun 1990an aktiviti ini lebih tertumpu kepada perolehan berkaitan peralatan pertahanan di bawah Kementerian Pertahanan. Dalam tahun 2005, Kementerian Pertahanan telah menetapkan *stipulation countertrade/Offset* dalam setiap perolehan yang dibuat tertakluk kepada nilai perolehan yang dibuat. Program ini seterusnya telah berkembang dan dikenali sebagai program *Offset*. Skop program ini telah dikembangkan bagi membantu industri tempatan dikenali sebagai Program Kolaborasi Industri (ICP). ICP adalah program yang melibatkan aktiviti yang akan memberi nilai tambah ke atas sesuatu perolehan yang dibuat oleh Kerajaan dengan mengambil kira kos yang efektif. ICP merangkumi Program Pengukuhan Ekonomi, Program Perdagangan Timbalbalas dan Program *Offset*.

a. Program *Offset* Bagi Kontrak ISS

- i. Pelaksanaan program *offset* bagi Kontrak Utama ISS adalah tertakluk kepada *Policy dan Guideline on Countertrade Programmes* tahun 2005 kerana perolehannya dibuat pada tahun 2009. Pelaksanaan program *offset* di bawah kontrak ISS juga tertakluk kepada klausa 44.1 kontrak ISS iaitu "the

supplier, where possible, shall provide transfer-of-technology (ToT) and/or transfer-of-know-how to the Malaysians, including the local subcontractors during the course of this contract". Nilai kontrak utama senggaraan ISS adalah berjumlah [RM532 juta dan EUR193 juta] (RM1.428 bilion). Sehubungan itu, nilai kredit *offset* yang perlu disediakan oleh penyedia ICP adalah minimum 50% dari nilai kontrak iaitu [RM266 juta dan EUR96.50 juta] (RM714.03 juta).

- ii. Semakan Audit mendapati nilai *offset* yang diluluskan adalah melebihi nilai minimum 50% nilai kontrak iaitu [RM1.664 bilion dan EUR30.31 juta] (RM1.804 bilion). Kesemua *Offset Programme* telah selesai dilaksanakan oleh Penyedia ICP (Syarikat 0861849-V) iaitu *Know-How Licensing Agreement, Subcontract & Developing Local Contents, Initial Maintenance Training, High Value Job Creations* dan *Investment in Yard Equipment & Tools*. *Offset Programme* tersebut telah diaudit dan disahkan oleh Bahagian Industri Pertahanan (BIP), Kementerian. Pada bulan Disember 2018, surat pelepasan obligasi kepada Syarikat 0861849-V telah dikeluarkan bagi menyatakan Syarikat 0861849-V telah selesai melaksanakan tanggungjawabnya sebagai Penyedia ICP.

b. Program *Offset* Bagi Kontrak Tambahan ISS

- i. Bagi program ICP di bawah kontrak tambahan ISS, pelaksanaan program *offset* dinyatakan di bawah klausa 44.1 iaitu *the supplier, where possible, shall provide transfer-of-technology (ToT) and/or transfer-of-know-how to the Malaysians, including the local subcontractors during the course of this contract*. Pelaksanaannya adalah tertakluk kepada Dasar dan Garis Panduan *Industrial Collaboration Programme* (ICP) tahun 2014. Penyedia ICP perlu menyediakan satu program ICP berdasarkan kadar 100% bersamaan dengan nilai Kontrak Perolehan Utama walaupun kontrak ini adalah tambahan kepada Kontrak Utama ISS. Nilai kredit ICP (ICV) yang perlu disediakan oleh penyedia ICP adalah sekurang-kurangnya berjumlah [RM162.35 juta dan EUR74.50 juta] (RM508.24 juta).
- ii. Semakan Audit mendapati nilai ICV yang diluluskan adalah RM408.79 juta. Semua program iaitu *Subcontract & Developing Local Contents* dan *Investment in Yard Equipment & Tools* telah selesai dilaksanakan. Pada bulan Disember 2018 surat pelepasan obligasi telah dikeluarkan bagi menyatakan Syarikat 0861849-V telah selesai melaksanakan tanggungjawabnya sebagai penyedia ICP.

c. Program *Offset* Bagi Kontrak *Refit*

- i. Bagi kontrak *Refit* keperluan untuk melaksanakan program ICP adalah berdasarkan klausa 40.1 yang menyatakan *the supplier shall, as part of this contract, perform an Industrial Collaboration Programme (ICP) and the related Offset programme which shall be set out in a separate contract and shall be supplemental to this contract*. Pelaksanaan program *offset* bagi kontrak *Refit* ini juga adalah tertakluk kepada Dasar dan Garis Panduan *Industrial Collaboration Programme* (ICP) tahun 2014. Penyedia ICP perlu menyediakan program ICP berdasarkan kepada kadar 100% bersamaan dengan nilai Kontrak Perolehan Utama.
- ii. Nilai kredit ICP (ICV) yang perlu disediakan oleh penyedia ICP iaitu Syarikat 0861849-V dan Syarikat A adalah sekurang-kurangnya berjumlah [RM432.40 juta dan EUR169.86 juta] (RM1.221 bilion) iaitu bersamaan nilai kontrak *Refit*. Butiran lanjut terhadap *Offset Programme* bagi kontrak *Refit* adalah seperti dalam **Jadual 8 dan 9**.

JADUAL 8
OFFSET PROGRAMME BAGI KONTRAK REFIT OLEH SYARIKAT 0861849-V

BIL.	NAMA PROGRAM	PERKARA	ICP CREDIT VALUE (RM Juta)	
OP1	<i>Local Contents</i>	Pelantikan kontraktor tempatan dalam melaksanakan penyenggaraan dalam kontrak <i>Refit</i> .	4 Syarikat Penerima ICP	377.01
OP2	<i>Introduction of New Companies with New Technology</i>	Teknologi terkini berkaitan senggaraan aset	2 Syarikat Penerima ICP	3.55
OP3	<i>Development & Transfer of Technology</i>	Pemindahan Teknologi	TLDM dan 2 Syarikat Penerima ICP	9.54
OP4	<i>Human Capital Development</i>	Pelaksanaan masih dalam rundingan antara BIP dan Syarikat 0861849-V		
OP5	<i>New Technology</i>	Pembangunan teknologi terkini termasuk pembinaan MRDF	292.00	

Sumber: Dokumen Program *Offset* Bahagian Industri Pertahanan

JADUAL 9
OFFSET PROGRAMME BAGI KONTRAK REFIT OLEH SYARIKAT A

BIL.	NAMA PROGRAM	PERKARA	ICP CREDIT VALUE (€ Juta)
OP1	<i>RMN E-Learning Phase 1</i>	Latihan kepada TLDM	22.92
OP2	<i>RMN E-Learning Phase 2</i>	Latihan kepada TLDM	23.20
OP3	<i>RMN E-Learning Phase 3</i>	Latihan kepada TLDM	22.32
OP4	<i>Master In Cyber Security</i>	Latihan kepada pelajar UPNM	68.70

Sumber: Dokumen Program *Offset* Bahagian Industri Pertahanan

- iii. Semakan Audit mendapati tiga (3) daripada lima (5) program ICP yang dilaksanakan oleh Syarikat 0861849-V telah selesai iaitu OP1 hingga OP3 dan telah diaudit oleh BIP dan MoF pada bulan September 2019. Perkara ini telah diangkat dan diluluskan dalam mesyuarat Jawatankuasa ICP pada bulan November 2019 bagi tujuan pelepasan obligasi.
- iv. Semakan Audit selanjutnya mendapati OP4 iaitu *Human Capital Management* masih belum dilaksanakan walaupun telah diluluskan pada bulan November 2019. Ini kerana Syarikat 0861849-V berhasrat untuk menjadikan OP4 ini sebagai sebahagian daripada pembayaran LD aset tertakluk kepada keputusan MoF.
- v. Selain itu, didapati *Magnetic Ranging and Deperming Facilities* (MRDF) telah dimasukkan oleh BIP sebagai salah satu program di bawah ICP iaitu OP5. Perkara ini tidak dipersetujui oleh Syarikat 0861849-V kerana melibatkan kos yang perlu ditanggung oleh Syarikat 0861849-V dan dengan ini Syarikat 0861849-V telah memohon kepada BIP pada bulan Januari 2018 supaya OP5 dikeluarkan dari program ICP *Refit*. Surat dari BIP kepada Bahagian Perolehan pada bulan yang sama menyatakan bahawa BIP bersetuju MRDF di bawah OP5 diambil kira sebagai sebahagian LD kontrak ISS. Persetujuan ini tertakluk kepada kelulusan Lembaga Mesyuarat ICP serta Syarikat 0861849-V perlu memberi cadangan baru bagi penggantian OP5. JUTRA melalui surat yang dikeluarkan pada bulan Disember 2018 kepada Syarikat 0861849-V memaklumkan permohonan Syarikat 0861849-V untuk melaksanakan MRDF jika kos yang ditanggung Syarikat 0861849-V dikontra dengan LD kontrak ISS telah ditolak oleh *Contract Coordination Panel* Kementerian dan MRDF kekal sebagai sebahagian program ICP seperti yang dipersetujui pada awalnya. Sehingga bulan Oktober 2020, OP5 masih dalam pelaksanaan.
- vi. Semakan Audit mendapati pelaksanaan program ICP oleh Syarikat A telah diluluskan oleh Jawatankuasa ICP pada bulan April 2018. Bagaimanapun sehingga bulan Oktober 2020, program ICP ini masih belum selesai.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 22 Oktober 2019 dan 17 November 2020

Kelewatan menandatangani kontrak ICP bagi ISS Tambahan Pertama adalah disebabkan penggunaan Dasar dan Garis Panduan ICP Tahun 2014 ke atas kontrak ISS Tambahan Pertama yang juga merupakan kesinambungan dari Kontrak ISS Utama.

Program ICP di bawah Syarikat 0861849-V:

Kementerian ini telah mendapat pandangan daripada Bahagian Undang-Undang (BUU) pada bulan April 2020 berkaitan MRDF seperti berikut:

- a) MRDF adalah tertakluk di bawah *Settlement Agreement* yang menjadi tanggungjawab Syarikat A untuk menyiapkan kemudahan MRDF tanpa sebarang kos kepada Kerajaan;
- b) Kementerian mempunyai dokumen daripada Syarikat A yang menyatakan pihak firma bersetuju untuk menaik taraf *Semi Mobile Magnetic Ranging* kepada MRDF dengan syarat kontrak *Refit* diberikan kepada Syarikat 0861849-V.
- c) Kerajaan telah melepaskan hak Kerajaan bagi tuntutan bayaran pampasan berkaitan kontrak perolehan aset dan isu *Settlement Agreement*.
- d) Skop MRDF tidak sewajarnya diletakkan di bawah OP No. 5 Kontrak ICP. BUU Kementerian berpandangan, walaupun ianya diletak di bawah Kontrak ICP ianya tertakluk kepada persetujuan di antara Syarikat A dan Syarikat 0861849-V tanpa sebarang kos kepada Kerajaan.

Kementerian bercadang untuk memasukkan obligasi yang masih belum selesai di bawah *Settlement Agreement* untuk diletakkan di bawah Kontrak *Refit* bagi mengikat kedua-dua pihak.

Program *Offset* 4 (OP4) iaitu Human Capital Development dan Program *Offset* 5 (OP5) iaitu kemudahan *Magnetic Ranging and Deperming Facilities* (MRDF) di bawah Program Kolaborasi Industri (ICP) Kontrak *Refit* telah diambil tindakan. Bahagian Industri Pertahanan (BIP) telah mengeluarkan surat kepada Syarikat pada bulan Julai 2020 berkaitan MRDF adalah tertakluk di bawah *Settlement Agreement* yang menjadi tanggungjawab Syarikat A. Seterusnya Syarikat telah memajukan permohonan pengguguran OP5 melalui surat pada bulan Ogos 2020 dan mengemukakan cadangan baru bagi penggantian OP4 dan OP5 yang lama. Seterusnya cadangan pengguguran OP 4 dan OP5 yang lama dan digantikan dengan OP4 yang baru telah diluluskan oleh Jawatankuasa ICP pada bulan September 2020.

Program ICP di bawah Syarikat A:

Program ICP di bawah Syarikat A sedang dalam fasa pelaksanaan yang juga memerlukan beberapa penambahan keperluan TLDM iaitu tambahan *hardware e-learning*, perisian *firewall* dan server. Keperluan tambahan TLDM ini telah dijadikan sebagai OP5-RMN *E-Learning System Phase 4* yang telah diluluskan oleh Jawatankuasa ICP pada bulan Julai 2020. Perancangan asal sepatutnya diselesaikan pada tahun ini namun tidak dapat diselesaikan disebabkan penularan Pandemik COVID-19 dan perkara ini dijangka dapat dilengkapkan dalam Disember 2021.

Pendapat Audit | Secara keseluruhannya pelaksanaan ICP bagi Kontrak Utama ISS dan Kontrak Tambahan ISS telah dilaksanakan seperti yang dirancang. Namun begitu masih terdapat Program ICP di bawah Syarikat 0861849-V dan Syarikat A yang masih belum diselesaikan.

5.3. Pemantauan Penyenggaraan

5.3.1. Bagi memantau pelaksanaan senggaraan melalui kontrak ISS, Bahagian Kejuruteraan (JUTRA), Markas Tentera Laut telah mengeluarkan arahan pengendalian kontrak melalui surat pada bulan Februari dan April 2011. Melalui Arahan ini JUTRA telah menggariskan peranan dan tanggungjawab unit yang terlibat iaitu JUTRA, Cawangan Materiel MTL dan Markas. Antara peranan yang dinyatakan dalam arahan tersebut adalah seperti di **Jadual 10**. Manakala untuk kontrak *Refit*, pemantauan kerja senggaraan dilaksanakan oleh pasukan yang ditubuhkan seperti dinyatakan dalam klausa 33.1 dan berperanan seperti di klausa 33.1.1. hingga klausa 33.1.7.

JADUAL 10
BAHAGIAN DAN TANGGUNGJAWAB

BAHAGIAN	TANGGUNGJAWAB
SENGGARAAN ISS	
Kejuruteraan	- Penguasa keseluruhan kontrak - Menyelaras keperluan pembaharuan, lanjutan dan tambahan had bumbung - Mengkoordinasikan isu berbangkit - Memberi khidmat nasihat berkaitan aspek kejuruteraan - Memajukan laporan prestasi akhir, pelepasan jaminan bank, denda lewat ke Bahagian Perolehan, Kementerian
Materiel	Mengurus hal berkaitan pentadbiran kontrak
Markas	- Melantik penguasa pesanan kontrak - Menyelaras dan memantau skop kerja kontrak - Menyediakan keperluan kewangan, memantau, mengemaskini perbelanjaan dan aliran kewangan sepanjang tempoh kontrak berkuat kuasa - Menentukan perbelanjaan tidak melebihi peruntukan serta memajukan keperluan peruntukan tambahan - Menganalisa prestasi kontrak bagi tujuan pelanjutan tempoh atau had bumbung dan memajukan cadangan pembaharuan dalam tempoh 13 bulan sebelum kontrak tamat - Memajukankan laporan kepada Bahagian Kejuruteraan - Penyata Perbelanjaan Bulanan (Setiap Bulan pada Minggu Pertama) - Laporan Prestasi kontraktor – Setiap enam (6) bulan sekali - Laporan prestasi akhir kontrak – Dua (2) minggu selepas tamat kontrak - Laporan Pengurusan Maklumat (<i>Maintenance Engineering</i>) – Setiap tiga (3) Bulan
SENGGARAAN REFIT	
Pasukan Refit	<i>Clarify, verify, validate, inspect, witness, monitor, approve, authorise, endorse, accept, reject</i> dan <i>certify bagi memastikan</i> semua aktiviti <i>Refit</i> dilaksanakan mengikut kontrak - Penilaian Pengurusan Kontrak (<i>Contract Management Review</i>) setiap enam (6) bulan dari mula kontrak <i>Quarterly Review</i> – Setiap tiga (3) bulan sekali - Mesyuarat Kemajuan – Bulanan, Mingguan dan Harian

Sumber: Surat Arahan Pengendalian Kontrak [MTL/N4(JUTRA)/5355/3-(36) dan (40)]

5.3.2. Berdasarkan kepada arahan pengendalian kontrak ini, Markas memainkan peranan penting memantau kerja senggaraan yang dilaksanakan oleh kontraktor yang dilantik. Pelaksanaan senggaraan ISS dipantau oleh Unit Logistik manakala bagi senggaraan *Refit* dipantau oleh Tim Pengurusan Projek *Refit*.

5.3.3. Semakan Audit mendapati pemantauan pelaksanaan senggaraan ISS telah dilaksanakan oleh Markas di mana mesyuarat secara harian dan mingguan telah diadakan semasa senggaraan ISS dijalankan. Selain itu, berdasarkan Arahan

Pengendalian Kontrak yang dikeluarkan oleh JUTRA, Laporan Prestasi Kontraktor (LPK), Penyata Perbelanjaan Bulanan (PPB) dan Laporan Pengurusan Maklumat (LPM) hendaklah dikemukakan oleh Markas kepada JUTRA secara berkala mengikut tempoh yang ditetapkan. Pihak Audit mendapati LPK, PPB dan LPM telah dikemukakan oleh Markas kepada JUTRA.

5.3.4. Semakan Audit mendapati pemantauan telah dilaksanakan oleh Tim Pengurusan Projek *Refit* (TPPR) seperti berikut:

a. *Contract Management Review (CMR)*

Berdasarkan *Schedule 1 Scope Of Work*, CMR perlu dilaksanakan setiap enam (6) bulan dari tarikh efektif kontrak *Refit* yang dipengerusikan oleh Asisten Ketua Staf Kejuruteraan atau wakil yang dilantik. Semakan Audit mendapati, CMR telah dilaksanakan setiap enam (6) bulan mulai tahun 2016 sehingga 2019 dan membincangkan perkara yang berkaitan kontrak dan isu-isu kritikal berkaitan pelaksanaan *Refit*.

b. *Quarterly Review*

Quarterly Review perlu dilaksanakan setiap tiga (3) bulan dari tarikh efektif kontrak *Refit* yang dipengerusikan oleh Ketua TPPR sebagaimana ditetapkan dalam *Schedule 1 Scope Of Work*. Semakan Audit mendapati *Quarterly Review* telah dilaksanakan setiap tiga (3) bulan mulai tahun 2016 sehingga 2019 bagi pemantauan secara suku tahunan dan membincangkan perkara yang berkaitan kontrak dan isu-isu kritikal berkaitan pelaksanaan *Refit*.

c. *Mesyuarat Kemajuan Bulanan*

Berdasarkan *Schedule 1 Scope Of Work*, Mesyuarat Kemajuan perlu dilaksanakan secara bulanan, mingguan dan harian bagi membantu TPPR memantau kemajuan *Refit*. Semakan Audit mendapati Mesyuarat Kemajuan telah dilaksanakan setiap bulan dari bulan Januari 2016 sehingga kini. Dalam mesyuarat ini Syarikat 0861849-V membentangkan perkara seperti peratus kemajuan kerja, status kemajuan kerja, kerja-kerja semasa yang dilaksanakan, isu kelewatan, kerja-kerja kritikal dan perkara yang berkaitan *Refit* telah dibincangkan dalam mesyuarat ini. Isu-isu berbangkit juga didapati dipantau setiap bulan sehingga isu-isu tersebut diselesaikan. Laporan Kemajuan Bulanan *Refit* telah disediakan oleh TPPR selepas Mesyuarat Kemajuan Bulanan diadakan. Laporan tersebut telah dikemukakan kepada Panglima setiap bulan bagi memaklumkan semua status dan isu berkaitan pelaksanaan *Refit* serta tindakan yang diambil bagi memastikan permasalahan yang timbul dapat diselesaikan.

Maklum balas Kementerian Pertahanan yang diterima pada 18 Oktober 2019

Kementerian mengambil maklum penemuan pihak Audit. Isu yang dibangkitkan sememangnya di bawah pemantauan pihak TLDM di mana tindakan pembetulan telah diambil sejak tahun 2014 bagi memastikan PPB dimajukan setiap bulan sesuai dengan arahan yang dikeluarkan.

Pihak Kementerian mengambil berat perkara berkaitan peruntukan dan perbelanjaan kontrak. Justeru, selain PPB, pemantauan berterusan dilaksanakan melalui *Contract Management Review* setiap tahun dan pelaporan lain seperti Laporan Prestasi Kontraktor yang dimajukan secara berkala.

Pendapat Audit | **Pemantauan telah dilaksanakan seperti yang ditetapkan namun kelancaran senggaraan adalah tertakluk kepada tindakan yang akan diambil oleh kontraktor.**

6. RUMUSAN KESELURUHAN AUDIT

Secara keseluruhannya, berdasarkan skop pengauditan, dapat dirumuskan bahawa pengurusan senggaraan ISS dan *Refit* adalah memuaskan dari segi prestasi kewangan dan pemantauan. Bagaimanapun, terdapat kelemahan iaitu berlaku kelewatan dalam memuktamadkan rundingan harga dan pengeluaran SST. Penetapan klausa *capping* bagi denda lewat (LD) dalam kontrak juga adalah tidak menjamin kepentingan Kerajaan serta program ICP di bawah kontrak *Refit* masih belum selesai.

7. SYOR AUDIT

Bagi mengatasi kelemahan yang dibangkitkan dan memastikan pelaksanaan mencapai objektif yang ditetapkan, adalah disyorkan pihak yang terlibat mengambil tindakan penambahbaikan seperti berikut:

- 7.1. Kementerian perlu memastikan penetapan had siling denda lewat (LD) dirujuk kepada MoF sebelum kontrak ditandatangani bagi menjamin kepentingan Kerajaan; dan
- 7.2. Kementerian perlu memastikan Program ICP di bawah Syarikat 0861849-V dan Syarikat A diselesaikan dalam tempoh yang ditetapkan.

